

Oplegvel Collegebesluit

Portefeuille R. van Doorn
Auteur Dhr. AM Driessen
Telefoon 0235115089 E-mail: amdriessen@haarlem.nl
STZ/Milieu Reg.nr. 2013/212779
GEEN bijlagen kopiëren
B & W-vergadering van 3 juni 2013

Onderwerp

Revolverend Fonds Bedrijven

DOEL: Besluiten

Bij de behandeling van de kadernota 2012 heeft de raad een motie aangenomen (B.B.P. nummer 1025). Hiermee werd het college verzocht om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het oprichten van een revolverend fonds voor bedrijven in Haarlem. De raad acht het daarbij van belang om in te zetten op investeringen die energiebesparing, duurzame energieopwekking alsmede overige duurzame bedrijfsactiviteiten succesvol maken.

Deze nota is de uitwerking van de motie.

B&W

1. Het college besluit geen lokaal revolverend fonds voor bedrijven op te zetten.
2. Het college besluit om ondernemers door te verwijzen naar het nog te vormen revolverend fonds van provincie Noord-Holland en de Garantie ondernemersfinanciering van het Rijk en verdere ontwikkelingen rondom dit thema af te wachten. Verder besluit het college om ondernemers in Haarlem actief te informeren over deze fondsen en gezamenlijke initiatieven te stimuleren.
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties.
4. Het besluit van het college wordt ter bespreking gestuurd aan de commissie Beheer.

Collegebesluit

Onderwerp: Revolverend Fonds Bedrijven

Reg. Nummer: STZ/MIL/2013/212779

1. Inleiding

Bij de behandeling van de kadernota 2012 heeft de raad een motie aangenomen (B.B.P. nummer 1025). Hiermee werd het college verzocht om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het oprichten van een revolverend fonds voor bedrijven in Haarlem. De raad acht het daarbij van belang om in te zetten op investeringen die energiebesparing, duurzame energieopwekking alsmede overige duurzame bedrijfsactiviteiten succesvol maken.

Van alle bedrijven in Haarlem is zo'n 90% MKB-bedrijf. Deze ondernemers hebben meestal nog geen maatregelen getroffen om energie te besparen. Het ontbreekt hen vaak aan tijd maar vooral aan financiële middelen. Banken verlenen nog maar mondjesmaat leningen aan het bedrijfsleven en subsidies vanuit de overheid op dit thema bestaan vrijwel niet meer.

Ervaring leert dat, bedragen kleiner dan €50.000,= niet in aanmerking komen voor een lening, niet bij commerciële instellingen, noch bij duurzaamheidsfondsen. Daarvoor zijn de kosten voor het behandelen van zo'n aanvraag te hoog.

Ondernemers zijn erg geholpen als zij duurzame, energiebesparende maatregelen kunnen toepassen omdat deze hun onkosten omlaag brengen. Toeleveranciers hebben meer werk bij de toepassing van deze maatregelen. Kortom, het bedrijfsleven kan stimulering op energiekostenbesparing goed gebruiken. Energiebesparing en daarmee reductie van de CO₂-uitstoot is doel van het gemeentelijke klimaatbeleid.

2. Besluitpunten college

1. Het college besluit geen lokaal revolverend fonds voor bedrijven op te zetten.
2. Het college besluit om ondernemers door te verwijzen naar het nog te vormen revolverend fonds van provincie Noord-Holland en de Garantie ondernemers financiering van het Rijk en verdere ontwikkelingen rondom dit thema af te wachten. Verder besluit het college om ondernemers in Haarlem actief te informeren over deze fondsen en gezamenlijke initiatieven te stimuleren.
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties.
4. Het besluit van het college wordt ter bespreking gestuurd aan de commissie Beheer.

3. Beoogd resultaat

Duurzaam en maatschappelijk ondernemen stimuleren is één van de punten in het coalitie akkoord 2010 -2014, het oog op morgen. Haarlem moet een duurzame, vitale en ondernemende stad worden. In datzelfde akkoord staat echter ook dat er geen leningen en garanties meer worden verstrekt vanwege ombuigingen op het gebied van taken en taakuitvoering. Dit betekent dat er derhalve geen revolverend fonds voor bedrijven zal worden opgericht.

4. Argumenten

Het vinden van budget is erg moeilijk.

Dekking vinden binnen de huidige begroting is, gezien de lopende bezuinigingsoperatie, vrijwel onmogelijk.

Aansluiting bij provinciale en landelijke ontwikkelingen is gunstiger.

Het fonds is door het nastreven van een duurzaam doel sympathiek en wellicht zelfs noodzakelijk maar als individuele gemeente met een behoorlijke schuldenlast zijn wij niet de geschikte partij om het beoogde vliegwieleffect te realiseren.

Ondernemers doorverwijzen naar het nog te vormen revolverend fonds van de provincie Noord-Holland en/of en de Garantie ondernemersfinanciering van het Rijk ligt veel meer voor de hand.

Inzetten duurzaamheidslening

Onderzocht is of de huidige duurzaamheidslening voor particulieren ingezet kan worden voor ondersteuning van bedrijven bij het treffen van duurzame maatregelen. Deze lening wordt verstrekt met geld voor stedelijke vernieuwing en is ondergebracht bij het SVn. Het nog resterende budget voor de duurzaamheidslening is onvoldoende om het geld ook aan te wenden voor bedrijven. De verwachting is verder, dat er meer aanvragen voor duurzaamheidslening gaan komen van zowel particulieren als verenigingen van eigenaren als onderdeel van de Watt voor Watt aanpak in Haarlem. Het resterende budget zal hard nodig zijn om die aanvragen te kunnen honoreren.

Gemeente verstrekt geen leningen meer.

De gemeente heeft in het coalitie akkoord vastgesteld dat leningen of garanties worden gereguleerd en alleen nog onder voorwaarden worden verstrekt (“Nee, tenzij.”). Dit vanwege ombuigingen op het gebied van taken en taakuitvoering. Haarlem heeft al veel langlopende schulden en wenst deze eerder terug te brengen dan er nieuwe schulden aan toe te voegen. Een en ander is in de nota Garanties en leningen (19 februari 2013, reg.nr. 2013/34361) nog eens duidelijk vast gelegd.

Landelijke wetgeving legt geld uitlenen door overheden aan banden.

Decentrale overheden zijn gehouden aan wettelijke regels omtrent het lenen van geld. Daarnaast is geld uitlenen aan MKB verboden volgens de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido). Geleend geld weer uitlenen tegen een hogere rente is volgens dezelfde wet verboden. Decentrale overheden mogen niet zelf voor bank spelen.

Geld uitlenen brengt risico's met zich mee.

Wettelijk moeten leningen een prudent karakter hebben. Dit heeft betrekking op de kredietwaardigheid van de tegenpartij en op het beperken van het marktrisico bij het uitgeven van leningen. De kans bestaat dat leningen niet afbetaald kunnen worden en dat de gemeente daarmee geld verliest.

Beheren van een fonds brengt kosten met zich mee.

Bij de beoordeling van kredietaanvragen en de kredietwaardigheid van de aanvrager moet expertise ingezet worden. Hoogstwaarschijnlijk kan dit gedaan worden door een externe instantie zoals het SVN bij de duurzaamheidslening en de starterslening

het geval is. Deze inzet brengt kosten met zich mee die via een rente-opslag moet worden gefinancierd.

5. Kanttekeningen

Minder invloed op financiering vanuit provincie en rijk

Wanneer aansluiting gezocht wordt bij de provincie of het rijk heeft de gemeente geen invloed op de invulling van deze financiering. Welke partijen wel of niet in aanmerking komen voor financiering is dan ook niet in gemeentelijke handen. De regie ligt immers bij andere overheidsinstanties. Maar het principe van een dergelijk fonds ligt redelijk vast. Zowel provincie als rijk willen energiebesparende, duurzame maatregelen stimuleren dus ook de invulling van zo'n fonds zou weinig verschillen van een lokale versie in Haarlem.

Haarlemse bedrijven moeten “concurreren” met landelijke en provinciale collega's om financiering

Haarlemse ondernemers zullen bij het aanvragen van krediet moeten “concurreren” met hun collega's uit de provincie of het land. De kans bestaat dat het budget voor het lopende jaar is vergeven en er tevergeefs krediet aangevraagd wordt. Aan de andere kant zou dit ook gelden als het lokale fonds helemaal was uitgeleend.

Kleine leenbedragen komen niet in aanmerking voor financiering

Al eerder is vermeld dat kleinere leenbedragen van minder dan €50.000,= niet in aanmerking komen voor financiering. Reden hiervoor is dat kleine leningen teveel behandelingskosten met zich mee brengen. Maar daarin kan de gemeente met al haar klimaatpartners voorzien door verschillende kleine initiatieven te clusteren tot een groter, gezamenlijk initiatief dat wel boven het minimale leenbedrag uitkomt. Een winkeliersvereniging kan zo bijvoorbeeld met haar leden energiezuinige etalageverlichting aanschaffen.

6. Uitvoering

Zodra duidelijk is hoe het nog te vormen revolverende fonds van de provincie Noord-Holland en de Garantie ondernemersfinanciering van het Rijk er concreet uit zien zullen ondernemers in Haarlem hier actief over worden benaderd. Ondernemers kunnen desgewenst informatie krijgen over de besparingsmaatregelen en de financiering daarvan.

7. Bijlagen

1. Motie revolverend fonds van 5 juli 2012 (B.B.P. nummer 1025).
2. Nieuwsbericht Provincie over duurzaamheidsfonds.
3. Verkenning naar revolverend fonds voor bedrijven in Haarlem.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

RD

STZ / mil

37

GROENLINKS
HAARLEM

PvdA

Motie revolverend fonds

De raad van de gemeente Haarlem in kadernotavergadering bijeen op 5 juli 2012;

Constaterende dat:

- het van groot belang is in te zetten op investeringen die energiebesparing, duurzame energieopwekking alsmede overige duurzame bedrijfsactiviteiten succesvol maken;
- een model van publiek-private samenwerking met een gemeentelijke vliegwielfunctie daarbij zinvol kan zijn
- een gemeentelijk duurzaam investeringsmodel een revolverend karakter moet hebben waarbij randvoorwaardelijk is dat de bijdrage uit het fonds en een deel van de baten van de betreffende investering naar rato terugvloeien naar het fonds om zo weer andere duurzame investeringen mede mogelijk te maken;

Verzoekt het College van B&W

- Een onderzoek in te stellen naar de oprichting van een revolverend duurzaamheidsfonds.
- Daarbij de werking en de voorwaarden uit te werken;
- De resultaten aan de raad te presenteren voor de begroting 2013

En gaat over tot de orde van de dag

GroenLinksHaarlem

Provincie investeert € 85 miljoen in duurzaamheid

20 maart 2013 - Nieuwsartikel

De provincie Noord-Holland investeert de komende vijf tot tien jaar tot € 85 miljoen in projecten om ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie en duurzame economie verder te stimuleren.

Gedeputeerde Staten hebben dat dinsdag 19 maart besloten. Voor dit doel wordt een Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDE-NH) opgericht, dat participaties aan kan gaan op het terrein van bijvoorbeeld biomassavergassing, duurzaam bouwen, zonne-energie, of wind op zee. Dit zullen vaak nieuw op te starten projecten zijn die op de lange termijn weliswaar kansrijk worden geacht, maar die problemen hebben om de financiering rond te krijgen.

Het Participatiefonds Duurzame Economie is een uitwerking van het coalitieakkoord om te komen tot een Duurzame Energiefonds met een omvang van € 85 miljoen. Er is gekozen om het Fonds breder in te zetten omdat dit beter aansluit bij de ambities van de provincie en bij het uitgangspunt dat niet alleen wordt ingezet op het stimuleren van duurzame energie vanwege de milieudoelstellingen, maar vooral ook vanwege de economische potentie van de sector en de werkgelegenheid die dat biedt. Het wordt een zogeheten 'revolverend' fonds. Dat betekent dat mogelijke winsten uit participaties terugvloeien in het fonds en opnieuw kunnen worden uitgezet.

Fasering

Het Fonds wordt gefaseerd ingevoerd, waarbij Gedeputeerde Staten voorstellen om te beginnen met de openstelling van een eerste tranche van € 30 miljoen. Als het bedrag bijna volledig is gebruikt voor participaties doen GS opnieuw een voorstel aan PS om de volgende tranche beschikbaar te stellen. Volgens GS zou dat dan ook een goed moment zijn om te kijken of het Fonds nog altijd voldoet aan de verwachtingen en wat bijvoorbeeld de (maatschappelijke) opbrengsten uit het Fonds zijn en hoe de markt zich op dat moment ontwikkelt. Ook is er dan de mogelijkheid om bijvoorbeeld het investeringsreglement aan te scherpen.

Beheer

Voor PDE wordt een externe fondsbeheerder geworven, maar Gedeputeerde Staten moeten als aandeelhouder wel bij elke investeringsaanvraag toestemming verlenen.

Gedeputeerde Jaap Bond van Duurzame Energie is tevreden met het resultaat: 'Het is een lang en complex proces geweest, vooral ook omdat we wilden kijken wat nu de beste manier is om zo'n fonds in te richten. Dit voorstel aan Provinciale Staten voldoet uitstekend aan de behoefte, ambitie en wensen van de provincie ten aanzien van duurzame energie en duurzame economie, terwijl we tegelijkertijd een prima mix hebben weten te realiseren van onafhankelijkheid van beheer en beheersbaarheid van een fonds met deze omvang'.

Het voorstel om tot een Participatiefonds Duurzame Economie te komen wordt nu voorgelegd aan Provinciale Staten. Indien PS kunnen instemmen met de voordracht kan het Fonds in de loop van het derde kwartaal van 2013 operationeel zijn.

Bijlage 3: Nota Revolverend fonds bedrijven

Verkenning naar revolverend fonds voor bedrijven in Haarlem.

Bij de behandeling van de Kadernota in 2012 is vanuit de raad verzocht om na te gaan wat de mogelijkheden zijn voor het oprichten van een revolverend fonds voor bedrijven in Haarlem. De raad acht het van belang om te investeren op energiebesparing, duurzame energieopwekking en overige duurzame bedrijfsactiviteiten.

Revolverende fondsen zijn de laatste tijd in opkomst als vervanger van de traditionele subsidies. In o.a. de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Rheden zijn fondsen opgezet. Amsterdam heeft een revolverend fonds gecombineerd met een subsidie voor de kleinere geldstromen. Ook de gemeenten Zaanstad en Velsen hebben dergelijke plannen. De Provincie Overijssel heeft onlangs haar eigen duurzaamheidslening voor bedrijven gelanceerd en in Utrecht is er Garantiefonds Energie ingesteld. In de provincie Noord-Holland wordt momenteel ook gewerkt aan de afronding van een lening voor duurzame energieopwekking. Dit fonds zal in het derde kwartaal van 2013 starten. Tot slot zijn er ook landelijke ontwikkelingen rondom revolverende fondsen vanuit de ministeries van EL&I en Binnenlandse Zaken. Het Rijk wil hierbij samen optrekken met provincies en gemeenten. In de brief van de ministers wordt vooral gesproken over (grootschalige) woningbouw en particulieren, en veel minder over ondernemers of bedrijven.

In Haarlem hebben we te maken met zo'n 90% MKB-bedrijven en 10% grotere bedrijven. Kenmerkend is dat de MKB-ers vaak nog geen besparende maatregelen hebben doorgevoerd. Het laaghangende fruit is nog niet geplukt. Dat ligt aan het feit dat veel ondernemers niet weten wat hun energieverbruik is weten en daarmee ook niet hoeveel zij hierop kunnen besparen. Energie is voor veel ondernemers ook geen core business en velen hebben hier simpelweg geen tijd voor. Daarbij komt dat banken sinds de kredietcrisis uiterst voorzichtig zijn in het verstrekken van leningen aan bedrijven voor bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen. Stimulering vanuit de overheid via revolverende fondsen zou hierbij een uitkomst kunnen betekenen.

Revolverende fondsen kunnen de oplossing zijn om innovatie en het treffen van duurzaamheidsmaatregelen in het MKB te stimuleren, maar het gevaar van grote verliezen ligt om de hoek. Je bereikt het multipliereffect van 'iedere innovatie-euro terugverdienen' alleen als je het op een gezonde manier aanpakt. Er bestaan namelijk de nodige (financiële)valkuilen. Aangezien er nog niet zoveel ervaring is met deze fondsen is de vraag wat de sleutel voor een succesvol terugverdienmodel is?

Fondsbeheer gericht op innovatie is een vak, een professie die de overheid op dit moment vreemd is. Niet voor niets dat de Haagse politiek rond dit item vooral leunt op de vakkennis van externe partijen. Maar bij de inrichting en uitvoering is externe expertise van minstens even groot belang. Overigens is de huidige situatie bij dergelijke fondsen dat vanwege de behandelingskosten kleinere leenbedragen niet worden verstrekt. Het gaat dan om leningen van boven de € 50.000,=.

Diverse overheden (met name provincies) hebben via revolverende fondsen in korte tijd al honderden miljoenen euro ingezet. Veel vragen rond de werking ervan kennen echter nog geen antwoord. Bijvoorbeeld: in welke vorm wordt het geld verstrekt: kredieten, participaties of garanties? Wat is de periode van geldverstrekking en terugbetaling? Gaat het om financiering of medefinanciering?

Ook niet onbelangrijk: de democratische controle op de fondsen is (nog) onduidelijk. Het gaat veelal om maatschappelijk kapitaal, deels verworven door grote aandelentransacties van de overheid bij de verkoop van regionale nutsbedrijven. De overheid zet dit geld nu met revolverende fondsen in als maatschappelijk durfkapitaal. De overheid is dan betrokken bij commerciële beslissingen, denkt mee

met het aangaan van strategische partners, etc. Maar waar liggen de grenzen van deze overheidsbemoeienis? Hoe wordt verantwoording afgelegd, op welke manier en door wie wordt democratische controle uitgeoefend rond de fondswerking, de rol van de overheid, de financiële en economische resultaten, maar ook wellicht de maatschappelijke verliezen?

Daarbij verhoudt het huidige deelnemingenbeleid van de overheid zich moeizaam tot inzet van revolverende fondsen. De overheid wil juist de financiële risico's in het huidige beleid beteugelen als gevolg van slechte voorbeelden van beleggingsincidenten bij de overheid. Denk aan de commissie De Wit rond de kosten van ABN Amro en Fortis en de provincie Noord-Holland met ICE save-affaire.

Gezien de geschetste lacunes die revolverende fondsen nu tekenen, lijkt de overheid met inzet van dit middel te kunnen afsterven op grote verliezen en forse kritiek. Toch kan het juist ook dé manier zijn om de economie een boost te geven met verantwoorde stimulansen voor innovaties door het MKB. De komende vijf aandachtspunten mogen door de overheid worden ingevuld, om de gevaren die om de hoek liggen, te pareren en van revolverende fondsen zeer zinvolle instrumenten te maken die een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het versterken van onze economie.

1. Politiek-bestuurlijk legitimiteit is noodzakelijk over: a) de fondsstrategie; b) de governance en organisatie en; c) de werking en uitvoering.
2. De strategie, de organisatie en de uitvoering van het fonds moeten congruent zijn en elkaar ondersteunen.
3. Het toezicht en democratische controle vragen om intensivering en aanpassing in processen en procedures.
4. Revolverende fondsen maken onderdeel uit van een groter ecosysteem van innovatie. De overheid moet meedoen in allianties gericht op innovatie en waarbij de 4 O's (Ondernemers, Onderwijs, Onderzoek en Overheid) betrokken zijn. Revolverende fondsen voegen dan iets toe.
5. De organisatie en de uitvoering van het fonds op afstand van de overheid. De overheid is geen ondernemer en moet dat ook niet willen zijn.

Landelijk, Provinciaal of Lokaal?

Voor Haarlem geldt nu dat het kan kiezen om zelf aan de slag te gaan met een eigen fonds of om aan te sluiten bij ontwikkelingen bij provincie of rijk. Een eigen fonds betekent meer zeggenschap over de invulling van de regeling en de reikwijdte (welke maatregelen financiert je wel en niet?). Maar het financiële risico op niet terugbetalingen ligt dan ook geheel bij de gemeente. Sluit je aan bij provincie of rijk dan is het risico veel kleiner maar heb je minder invloed in hoe de regeling in elkaar steekt.

Momenteel is de provincie Noord-Holland bezig met de afronding van de Duurzaamheidslening. Daarvoor heeft GS een bedrag gereserveerd van € 85 miljoen. Die wordt voornamelijk ingezet om duurzame energie op te wekken en duurzaam bouwen te stimuleren. En duurzaam bouwen is iets dat ook bij bedrijven te realiseren is. Het loket voor de aanvraag van de lening komt niet bij de gemeenten in de provincie te liggen zoals dat in Overijssel wel het geval is. Bovendien is het nu voorliggende voorstel ingericht om het duurzaamheidsbeleid van de provincie uit te voeren en daartoe kunnen projectvoorstellen worden ingediend. De provincie gaat niet een lijst hanteren van maatregelen die wel of niet onder dit fonds vallen. Noord-Holland wil leningen verstrekken en participaties maar garantstellingen niet. In het derde kwartaal van 2013 moet het fonds van start gaan.

De variant vanuit het rijk is ook nog niet rond en lijkt zich nu nog vooral te richten op energiereductie en duurzame opwekking bij woningbouw en veel minder bij bedrijven. Zowel het ministerie van Binnenlandse zaken (BzK), van Infrastructuur en Milieu (I&M) als het ministerie van Economische zaken (EZ) is bezig met een revolverend fonds.

BzK is dan vooral gefocust op woningbouw en Economische zaken noemt het "fonds der fondsen". Of dat hetzelfde is als de *Groene Investerings Maatschappij* (een pot geld van € 6 miljard) is niet bekend.

Uit het Lenteakkoord 2012:

Energiebesparing gebouwde omgeving, revolving fund: Met energiebesparingsmaatregelen in de gebouwde omgeving kunnen de woon- en huisvestingslasten van Nederlandse huishoudens en bedrijven beter beheersbaar worden voor prijsstijgingen van energie en kunnen effecten van de hogere energiebelasting worden beperkt. Daarnaast levert deze maatregel een bijdrage aan de Europese klimaatdoelstelling. Dit budget (in 2013 70 mln., daarna 58 mln., via begroting BZK) is beschikbaar voor cofinanciering voor zowel grootschalige projecten (o.a. woningcorporaties, zorginstellingen, scholen en zwembaden) als voor particulieren. Via een volledig revolverend fondsconstructie komt het geld terug waarna het weer beschikbaar is voor investeringen. Het geheel kan worden opgezet in samenwerking met partijen uit de bouw-, de energie- en de financiële sector.

Daar komt nog bij dat in de huidige coalitiebesprekingen tussen VVD en PvdA het extra geld voor duurzame doeleinden uit het Lente akkoord (€ 155 miljoen) van tafel is. Uit dit bedrag zou ook een revolverend fonds gefinancierd moeten worden. Daarvoor in de plaats zijn de onderstaande maatregelen in het regeerakkoord gekomen.

In het regeer akkoord :

- De Garantie Ondernemingsfinanciering wordt structureel gemaakt, met een garantieplafond van € 400 miljoen *per jaar*. Zo blijven ondernemers in staat bankleningen aan te trekken en bankgaranties te verkrijgen.
- Er wordt € 110 miljoen vrijgemaakt om samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen verder te stimuleren.
- Binnen het bestaande Innovatiefonds MKB+ wordt meer ruimte gecreëerd om meer risicodragend vermogen aan jonge innovatieve bedrijven te kunnen verstrekken.
- Om kleine, startende ondernemers beter te kunnen helpen zal het kredietplafond van de microfinancieringsorganisatie Qredits worden verhoogd van € 50.000 tot € 150.000 euro. Er zal met Qredits en de banken een afspraak worden gemaakt om dit te bewerkstelligen.

Daarnaast staan er nog een aantal maatregelen die effect hebben op het bedrijfsleven beleid maar die minder ingaan op concrete financieringen bij ondernemers.

Europa.

Vanuit Europa worden ook gelden beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Het EFRO is een budget bedoeld om een koolstofarme economie te stimuleren. Projectvoorstellen die voor financiering vanuit het EFRO in aanmerking kunnen komen moeten daarbij wel een sterke verbinding hebben met economie. Maar het is niet ondenkbaar dat Europees geld vanuit een dergelijk fonds ingezet kan worden ten behoeve van een fonds voor bedrijven. Ook de BNG is desgevraagd positief zij het dat dit niet een van haar kerntaken is en deze vorm van financiering nog niet eerder is toegepast door de bank. BNG is wel op zoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden (o.a. ESCO's) om het bedrijfsleven op weg te helpen aan een verduurzamingslag.

Lokaal niveau

Haarlem heeft al een duurzaamheidslening voor particulieren die beheerd wordt door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN). Daarnaast is ook het Startersfonds een revolverend fonds binnen de gemeente Haarlem. Er is dus al ervaring met dit fenomeen binnen de gemeente.

Onderzocht is nog of de huidige duurzaamheidslening voor particulieren ingezet kan worden voor financiering van bedrijven. Deze lening is tot stand gekomen met geld voor stedelijke vernieuwing en dus eigenlijk alleen daarvoor bestemd. Het nog resterende budget in deze lening is niet meer zo groot zodat er niet meer zoveel bedrijven gebruik zouden kunnen maken van dit fonds. Verder is de verwachting dat er meer aanvragen zullen komen van zowel particulieren als verenigingen van eigenaren vanwege de Watt voor Watt aanpak in Haarlem. Het resterende budget zal hard nodig zijn om die aanvragers te voorzien van een lening.

Risico's

Een revolverend fonds verlaagt de drempel voor investeringen door derden meer dan een garantstelling. Bij een garantstelling zullen derden zelf eerst de middelen moeten reserveren, bij een revolverend fonds schiet de gemeente deze reservering voor. De consequentie is dat de gemeente bij een revolverend fonds meer risico loopt dan bij een garantstelling. Bij de uitwerking van een dergelijk fonds moet in dit risico worden voorzien. Met beide regelingen komen op termijn de middelen weer beschikbaar; bij een revolverend fonds sneller dan bij een garantstelling. Dit omdat middelen die derden aflossen in het revolverend fonds direct weer ingezet kunnen worden. Bij een garantstelling staan de middelen tot de afronding van het project gereserveerd.

Het opzetten en beheren van een revolverend fonds kost tijd en geld. De eventuele renteopbrengsten kunnen gebruikt worden voor de financiering van deze kosten. Het beheer en de administratie van het fonds kunnen worden uitbesteed aan het SVN bijvoorbeeld.

Collegeprogramma

Het versterken van de economie en duurzaam ondernemen zijn centrale thema's in het economisch programma van het coalitieakkoord. Speciale aandacht is hierbij weggelegd voor het Midden en Kleinbedrijf (MKB). Het MKB is immers dé motor voor de Haarlemse economie. Door de bedrijfsgrootte van het MKB is het niet gemakkelijk om innovatieprojecten te starten. Het MKB heeft niet altijd de netwerken en of expertise én de financiële risico's zijn voor MKB bedrijven vaak te hoog.

De gemeente heeft in het coalitie akkoord vastgesteld dat er geen leningen meer verstrekt worden of garanties worden verstrekt. Dit vanwege ombuigingen op het gebied van taken en taakuitvoering. Haarlem heeft al veel langlopende schulden en wenst deze eerder terug te brengen dan er nieuwe schulden aan toe te voegen. Een en ander is in de nota Garanties en leningen (19 februari 2013, reg.nr. 2013/34361) nog eens duidelijk vast gelegd.

Banken mijden risico's

De banken spelen nauwelijks een rol in de eerste fasen van innovatie, omdat zij dit te risicovol vinden. Door de kredietcrisis zijn banken nog meer risico's gaan mijden en stellen ze zich bij het financieren van MKB-ers met innovatieplannen terughoudend op. Ook in de latere fasen. Ze stellen hogere eisen aan de solvabiliteit van de bedrijven waaraan zij een lening verstrekken en kijken kritischer naar bedrijfs- en innovatieplannen.

Steun overheid nodig

Innoverende MKB-ers hebben daardoor steun van de overheid nodig. De vorm waarin deze steun verstrekt wordt, is afhankelijk van de aard van de innovatie en de financiële situatie van het bedrijf. Om dit zo efficiënt mogelijk te doen, zal steun via, in beginsel, een revolverend fonds worden verstrekt. Waar mogelijk zal het geld dus terugvloeien, waar dat niet mogelijk is, wordt met subsidies gewerkt.

Revolverende fondsen

Met het revolverend inzetten van de financiële middelen kunnen met hetzelfde geld meer ondernemers ondersteund worden dan met het verstrekken van (alleen maar) subsidies. Er komt immers een gedeelte van de financiële middelen terug die vervolgens opnieuw ingezet kunnen worden.

Stand van zaken van de landelijke leergroep financieringsconstructies

Op 4 juli organiseerde het ministerie van I&M de werksessie "Financiering voor lokale duurzame projecten". Doel van de bijeenkomst was om te kijken hoe er door samenwerking synergievinst valt te boeken om de schaarse publieke middelen zo effectief mogelijk voor duurzame doelen in te zetten. De bijeenkomst vond plaats onder voorzitterschap van Hugo von Meijenfeldt (waarnemend DG). Deze sessie was een vervolg op de werksessie die op 28 juni was georganiseerd met topmensen uit de financiële sector over hetzelfde thema.

Tijdens de bijeenkomst zijn stappen gezet tot stroomlijning van informatie over financiële instrumenten. Een van de onderdelen hiervan is een helder stappenplan voor het delen van informatie tussen de overheden die al verder gevorderd zijn in de ontwikkeling van een financieringsinstrument en overheden die nog aan het begin staan. Men heeft het rijk verzocht hierin een coördinerende rol te nemen. Om hier invulling aan te geven is Agentschap NL een consultatieronde gestart bij de verschillende decentrale overheden die een fonds voor duurzaamheid (in oprichting) hebben. De verwachting is dat eind september de consultatieronde is afgelopen. De resultaten zullen onder de betrokken decentrale overheden worden gedeeld.

Tijdens de bijeenkomst is verder de ambitie uitgesproken om een aantal cruciale duurzame sectoren zo op te schalen dat zij interessant worden voor grote investeerders om te investeren. Vertegenwoordigers van de G4 hebben aangegeven gezamenlijk hier een eerste voorstel voor te ontwikkelen.

Daarnaast geeft het rijk zelf vervolg aan deze bijeenkomst via drie sporen. Wij zijn bezig met een voorstel voor een expertise centrum. Het Ministerie van EL&I heeft hierover verschillende stakeholders uit de financiële sector bevroegd. Op basis van deze input komt het rijk op korte termijn met een plan van aanpak voor de verdere implementatie van het expertisecentrum. Daarnaast is in de Catshuissessies tussen kabinet en institutionele beleggers (pensioenfondsen) afgesproken dat de laatste een plan op tafel zullen leggen voor investeringen in grootschalige energiebesparing in de gebouwde omgeving.

Tot slot wordt de laatste hand gelegd aan een revolverend fonds energiebesparing. Decentrale overheden, banken, beleggingsmaatschappijen en andere stakeholders zijn betrokken bij het ontwerp van dit fonds.

Door akkoord begroting 2013 (PVDA en VVD) is besloten dat in 2013 de onderstreepte zaken niet worden opgepakt.

De uiteindelijke keuze voor Haarlem

Voor het opzetten van een revolverend fonds in Haarlem kan de gemeente dat op verschillende manieren doen: aansluiten bij provincie of rijk of zelfstandig opzetten.

Als aangesloten wordt bij provincie of rijk zal de gemeente minder zeggenschap hebben over de invulling en besteding van het fonds. Dat is enigszins een nadeel. Daar staat tegenover dat de fondsen die nu zijn opgezet niet erg veel van elkaar verschillen dus qua invulling is dit een klein nadeel.

Vooralsnog lijkt het fonds van de provincie Noord-Holland zich uitsluitend te richten op de duurzame opwekking en niet de energiebesparingskant. Haarlem zou met haar fonds daarbij kunnen aansluiten met een fonds gericht op louter energiebesparing.

Verder is het afwachten hoe de Garantie Ondernemersfinanciering vanuit het Rijk er uit gaat zien. Vooralsnog is hiervoor € 400 miljoen beschikbaar gesteld in het Regeerakkoord.

Een revolverend fonds voor Haarlem alleen betekent uiteraard volledige zeggenschap over de invulling en uitvoering van het fonds. Nadeel is dat het vullen van het fonds alleen bij de gemeente ligt. Of de gemeente geld beschikbaar wil stellen ten tijde van bezuinigingen is een cruciale vraag en ook hoeveel. Bekend is dat ondernemers steeds beter gaan beseffen dat met energiebesparing winst te behalen valt en dat er in Haarlem nog veel laaghangend fruit hangt als het gaat om energiebesparingen. Je mag dan ook verwachten dat als er een fonds wordt opgezet voor dit doel dat er dan ook veel animo zal zijn. Financiering vanuit commerciële banken blijft moeizaam en een lening met een lage rente vanuit de overheid klinkt dan erg voordelig voor gewillige ondernemers. Trouwens ook voor de toeleverende ondernemers die uiteindelijk de maatregelen moeten toepassen bij deze ondernemer. Voor deze toeleverancier is dit werk waar hij/zij erg op zit te wachten.

Stimulering op energiebesparing bij midden- en kleinbedrijf zal een gunstig effect hebben op de lokale economie. Zeker als hierbij de hoeveelheid werk wordt betrokken die toeleveranciers zullen gaan krijgen als gevolg van deze besparende maatregelen. Het financieel ondersteunen van ondernemers bij het treffen van duurzame, energiebesparende maatregelen is daarom belangrijk om in gang te zetten. Het is voor de gemeente, gelet op de financiële omstandigheden, vrijwel onmogelijk om deze financiering voor het lokale bedrijfsleven op gang te helpen.

Een rol die de gemeente nog wel op zich kan nemen in samenwerking met al haar klimaatpartners is het bundelen van kleine initiatieven in het Haarlemse bedrijfsleven. Uit ervaringen van de Drentse Energie Organisatie (DEO) blijkt namelijk dat het de moeite loont om meerdere kleinere initiatieven die individueel niet in aanmerking komen voor een lening te koppelen aan elkaar. Door verschillende kleine initiatieven te clusteren tot een groter, gezamenlijk initiatief dat wel boven het minimale leenbedrag uitkomt komen ook kleinere ondernemingen in aanmerking voor een lening. Een winkeliersvereniging kan zo bijvoorbeeld met haar leden energiezuinige etalageverlichting aanschaffen. Meerdere bedrijven met plannen voor de aanschaf van zonnepanelen kunnen een coöperaties opzetten om zo als één partij een verzoek te doen om een lening.

De gemeente Haarlem heeft dan de faciliterende en stimulerende rol naar haar eigen ondernemers die van haar verwacht mag worden en kan actief informatie verstrekken via alle kanalen en contacten naar het lokale bedrijfsleven.